

**Ўзбекистон Республикаси номидан
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

йил 30 апрел

4-1103-2001/136-сонли иш

Куйичирчиқ туманлараро иқтисодий судининг раиси М.М.Якубов раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Усманов котиблигида, даъвогар Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши “Umida Madina Agro” фермер хўжалиги манфаатида жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан MERGEFIELD Асосий даъво 10058318 сўм асосий қарз, 199140 сўм пеня, 1005831 сўм жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризасини тарафлардан Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши ишончли вакиллари А.Мажидов, В.Абдуғаниев, Х.Расулова (2020 йил 28 апрелдаги №369-371-сонли ишончномалар асосида), **фермер хўжалиги** раҳбари Э.Чулибаев, жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамият директори Х.Абдуллаев, ишончли вакили А.Джураев йил 21 ноябрдаги №592-сонли ишончнома асосида)лар иштирокида Бўка туман Мажбурий ижро бюроси маъмурий биносида очиқ, сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, куйидагиларни,

А Н И Қ Л А Д И :

Даъвогар Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши “Umida Madina Agro” фермер хўжалиги манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан 10058318 сўм асосий қарз, 199140 сўм пеня, 1005831 сўм жарима ундиришни сўраган.

Судда сўралган даъвогар Бўка туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши ишончли вакиллари А.Мажидов, В.Абдуғаниев, Х.Расуловалар даъво аризасидаги важларни такрорлаб, тарафлар ўртасида 2019 йил пахта хом ашёси харид қилиш бўйича контрактация шартномаси тузилганлигини, жавобгар томонидан шартнома шартлари кўпол равишда бузилиб, белгиланган муддатда маҳсулот ҳақи тўлаб берилмаганлигини, даъво судга киритилганидан сўнг жавобгар томонидан қарздорлик тўлиқ қопланганлигини баён қилиб, даъвони рад қилишни сўради.

Судда сўралган даъвогар “Umida Madina Agro” фермер хўжалиги раҳбари Э.Чулибаев судга ёзма ариза тақдим этиб, ҳақиқатдан ҳам **2019 йилда пахта етиштириш учун жавобгар билан контрактация шартномасини тузганлигини, шартнома шартлари жавобгар томонидан бузилганлигини,** бугунги кун ҳолатига жавобгар томонидан асосий қарздорлик тўлиқ қопланганлигини, асосий қарздорлик қопланганлигини инобатга олиб, даъво талабининг жарима ҳамда пеня ундириш қисмиларидан тўлиқ воз кечишини баён қилди.

Шунингдек судда сўралган жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамият директори Х.Абдуллаев, ишончли вакили А.Джураевлар даъвони қисман тан олиб, ҳақиқатдан ҳам шартнома тузилганлигини, пахта хом ашёси ҳақи бугунги кун ҳолатига тўлиқ тўлаб берилганлигини, иқтисодий аҳволини инобатга олиб, даъво талабининг жарима ва пеня ундириш қисмини рад қилишни сўради.

Суд, ишда иштирок этувчи тарафлар вакиллариининг важларини тинглаб, иш ҳужжатларини ўрганиб, куйидаги асосларга кўра, даъво талабини рад қилишни ва ишни кўриш билан боғлиқ барча суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Иш ҳужжатларида кўринишича тарафлар ўртасида 2019 йил пахта хом ашёси харид қилиш бўйича контрактация шартномаси тузилган.

Ушбу шартноманинг 1 бўлим 1.1-бандига мувофиқ даъвогар пахта хом ашёсини жавобгарга етказиб бериш, жавобгар ўз навбатида ушбу маҳсулотни келишилган муддатларда қабул қилиб олиш ва муаян нарх бўйича ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Шунингдек шартноманинг 4- бўлимида кўрсатилган тартибда ҳисоб-китоблар амалга оширилиши белгилаб қўйилган.

Шартноманинг 4.4-бандида “Буюртмачи-кластер” маҳсулотни қабул қилиб олгандан кейин шартномада белгиланган нархлар бўйича “Етказиб берувчи”га 60 кун муддат ичида унинг тўлиқ ҳақини тўлаб бериши лозимлиги белгилаб қўйилган бўлиб, тарафлар ўртасида якуний ҳисоб-китоблар бўйича 01 ноябр 2019 йилда далолатнома расмийлаштирилган.

Аммо “Хўжалик”ка етказиб берилган маҳсулот қиймати шартномада белгиланган муддатда ҳисоб-китоб қилинмасдан жавобгар томонидан шартнома шартлари қўпол равишда бузилиб мажбуриятлар қисман бажарилмаган.

Даъвогар “Umida Madina Agro” фермер хўжалиги томонидан жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамиятга қарздорликни тўлаш юзасидан ёзма равишда талабнома юборилган бўлсада, талабнома оқибатсиз қолдирилган.

Ушбу ҳолатлар иш ҳужжатлари ҳамда судда сўралган тарафлар вакиллари томонидан берилган тушунтиришлар ҳамда тақдим қилинган ҳужжатлар асосида 2020 йил 30 апрел ҳолатига қарздорлик тўлиқ сўндирилган.

“Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 7-моддасига мувофиқ, тарафлар ўртасида тузилган хўжалик шартномалари бўйича зиммаларига олинган мажбуриятларни ўз вақтида ва тегишли тартибда бажаришлари шарт.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг(бундан буён матнда-ФК деб юритилади) 236-моддасига мувофиқ мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, жавоб бериши назарда тутилган.

Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал Кодекс 66-моддасига кўра, иш бўйича далиллар ушбу кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниқлайди. Бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, экспертларнинг хулосалари, мутахассисларнинг маслаҳатлари (тушунтиришлари), гувоҳларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланади.

Ушбу кодекснинг 72-моддасига кўра, Қонун ҳужжатларига мувофиқ муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш ҳолатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмас.

Қайд этилганларга кўра, даъво талабининг асосий қарз ундириш қисмини қарздорлик тўлиқ қопланганлигини инобатга олган ҳолда уни рад қилишни лозим деб ҳисоблайди.

Шунингдек даъвогар шартнома мажбуриятлари ўз вақтида бажарилмаганлиги ҳолати юзасидан жавобгардан шартноманинг 5.2-бандига асосан 10 фоиз миқдорда 1005831 сўм жарима, 199140 сўм пеня ундиришни сўраган.

ФК 263-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ неустойка тўлаш тарафларнинг келишувида назарда тутилган ёки тутилмаганлигидан қатъи назар, кредитор қонунда белгиланган неустойка (қонуний неустойка)ни тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Шунингдек айнан шу кодекснинг 326-моддасига мувофиқ суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкӣ аҳволини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка миқдорини камайтиришга ҳақли. Бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг “Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкӣ жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида” 2007 йил 15 июндаги 163-сонли қарорида тушунтириш берилган.

Суд, жавобгар томонидан шартномавий мажбурият бажарилиш даражасини, унинг мулкӣ аҳволини ҳамда кредиторнинг манфаатларини, бугунги кун ҳолатига асосий қарздорлик тўлиқ қопланганлигини, фермер ҳўжалигининг даъво талабининг жарима ва пеня ундириш қисмини рад қилиш ҳақидаги фикрини инобатга олиб, даъвонинг жарима ҳамда пеня ундириш қисмини рад қилишни лозим деб топади.

Бундай ҳолатда суд, даъво талабини рад қилишни ҳамда низонинг келиб чиқишида жавобгарнинг айбдорлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддаси талабларига асосан давлат божи ва почта харажатлари жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 236,263,326,333-моддалари, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал Кодекси 66,72,118,176-180,186,187-моддаларига асосан, суд

Қ А Р О Р Қ И Л А Д И :

Даъвогарнинг даъво талаблари рад қилинсин..

Жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан даъвогар “Umida Madina Agro” фермер ҳўжалиги фойдасига 17 840 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар “Maxim Gold Tex” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан Республика бюджетига 225265,78 сўм давлат божи харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисми қаноатлантиришдан рад этилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида Тошкент вилояти иқтисодий судига апелляция тартибида шикоят қилиниши (протест келтирилиши) мумкин.

Суд раиси

М.М.Якубов